

ה.

דוגמאות למחלוקת בין רבי יאשיה לרבי יונתן
להלן דוגמאות של מחלוקות בין רבי יאשיה לרבי יונתן,
אשר בהן הם הולכים לפי שיטתם בנקודה
שדלעיל:
לגבי בני אדם: א) בענין עיר הנדחת³⁴: "עד כמה
עושין עיר הנדחת, מי' ועד ק' דברי רבי יאשיה: רבי
יונתן אומר מק' ועד רובו של שבט". רש"י³⁵ מסביר
את טעמו של רבי יאשיה: בציר (=פחות) מעשרה לא
מקרי עיר – "עיר הנדחת" – וטפי (=יותר) ממאה
נפקא (=יצאה) מתורת עיר והווי להו ציבור". כלומר,
רבי יאשיה סובר שבהיותם "טפי ממאה" הם נעשים
ציבור, ורבי יונתן סובר ש"טפי טמאה" הם נעשים
"עיר" – אוסף של יחידים – "עד רובו של שבט".

ההסבר לכך הוא: אצל רבי יאשיה מכריע
ה"ציבור", ולכן הוא רואה "טפי ממאה" כמציאות של
ציבור, לשיטת רבי יונתן מכריע ה"יחיד", ולכן עדיין
זו "עיר" עד "רובו של שבט".
וכך גם בענין "י" עד ק'": רבי יונתן רואה אותם
כ"יחידים ממש, אפילו לא "עיר", ואילו רבי יאשיה
רואה אותם כמציאות של עיר³⁶.

ב) בענין "מקלל אביו ואמו"³⁷: "איש איש אשר
יקלל את אביו ואת אמו³⁸, אין לי אלא אביו ואמו,
אביו שלא אמו, אמו שלא אביו מניין, תלמוד לומר
אביו ואמו קלל דמיו בו, אביו קילל אמו קילל, דברי
רבי יאשיה, רבי יונתן אומר משמע שניהן כאחד
ומשמע אחד בפני עצמו, עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו"
—
רבי יאשיה סובר שיש להתייחס ל"את אביו ואת
אמו" ככלל – אלו שהולידו את ה"איש" – ולכן, ללא
הפסוק "אביו ואמו קילל" צריך היה לומר, שאין הוא
חייב לאל-אם-כן קילל את "שניהם כאחד". ואילו רבי
יונתן סובר שיש להתייחס אל כל אחד מהם כפרט בפני
עצמו³⁹ – "אביו" בנפרד ו"אמו" בנפרד – "עד

1 כלומר, קרבן פסח כולל הן ענינים של "קרבן יחיד"
2 והן של "קרבן ציבור". ויותר מכך: אין הוא כוללם
3 כענינים נפרדים, אלא בעניני ה"יחיד" קיימים גם עניני
4 הציבור, ומצד שני – ב"ציבור" שבו נכלל גם ה"יחיד".
5 כאמור, קרבן הפסח מובא מממונו של היחיד והוא
6 "לא בא מתחילתו אלא לאכילה", ואינו נאכל אלא
7 למנוויו, ולכן כל מנין זקוק לקרבן נפרד, אך כל זאת
8 צריך להיעשות בכנופיא – כל ישראל ביחד.
9 ומצד שני: למרות שהקריבו את קרבן פסח
10 ב"כתות" ו"קהל עדת", לא נעשה הדבר בקבוצה אחת,
11 אלא דוקא "בג' כתות", ולפחות מפני הספק כל אחת
12 מהן – שלוש פעמים "קהל"³¹.

ד.

סלע המחלוקת: האם היחיד או הציבור מכריע?
13 לפי האמור לעיל ניתן להסביר גם את הדיון שבין
14 בני בתירא לבין הלל לגבי השאלה אם קרבן פסח
15 דוחה שבת: כיון שבקרבן פסח ישנן שתי ההגדרות –
16 הן של קרבן יחיד והן של קרבן ציבור, יש לדון איזו
17 מהן עיקרית ומכריעה – ענין ה"יחיד" שבו, שאז אין
18 הוא דוחה שבת, או ענין ה"ציבור" שבו, שאז ככחו
19 לדחות שבת.
20 הוכחה נוספת להסבר זה ניתן למצוא מדברי
21 הספרי³² על הפסוק "ויעשו בני ישראל את הפסח
22 במועדו", ששם נאמר, שגם רבי יאשיה ורבי יונתן
23 חלוקים בדעותיהם בנושא זה, אם קרבן פסח דוחה
24 שבת: רבי יאשיה לומד מ"במועדו" שקרבן פסח דוחה
25 שבת, כדעת הלל, ורבי יונתן אומר "משמע הזה עדיין
26 לא שמענו", שאין להסיק מ"במועדו" שקרבן פסח
27 דוחה שבת³³ – כדעת בני בתירא.
28 וכיון שנקודה זו, אם היחיד והפרט גובר ומכריע
29 או הציבור והכלל, מהווה במספר מקומות את סלע
30 המחלוקת שבין רבי יאשיה לרבי יונתן, כדלהלן, יש
31 להניח, שזהו הבסיס למחלוקתם גם לגבי קרבן פסח.

(36) ובפרט עפ"י משנת" (ראה לקמן הערה 58), דגם עיר (הנדחת)
הוא מציאות אחת של צבור.

(37) סנהדרין סו, א. ו.ש"נ. תו"כ קדושים עה"פ.

(38) קדושים כ, ט.

(39) לפמ"ש התוס' (יומא נז, ב ד"ה תניא. מנחות כב, ב ד"ה ור"י)
דר' יהודה ס"ל כו' יהונתן [והא דס"ל מערבין לקרנות – דלא כו' יונתן
(ראה לקמן בפנים ס"ח) – הוא משום "דדריש אחת" – נמצא דגם ר'
יהודה אויל בזה לשיטתי גבי עיה"נ שס"ל (ירושלמי סנהדרין פ"י ה"ו)

(31) להעיר משו"ע יו"ד ס"כ ס"א. ועוד.

(32) ועד"ז בספרי פנחס כח, ב. מכילתא בא יב, ו.

(33) ודוחק לומר שלאחרי שהשיב לו ר' יאשי' הגז"ש ד"במועדו
במועדו" הורה לו ר' יונתן. וראה ירושלמי (דלעיל הערה 10) שבני בתירא
"לא קיבלו ממנו (היקש, ק"ו וגו"ש) עד שאמר להן כו' שמעתי משמע
ואבטליון".

(34) סנהדרין טו, סע"ב. וראה לקמן הערה 39.

(35) ד"ה מעשרה. ולהעיר מירושלמי דלקמן הערה 57.